ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№7(1)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 436 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari 10
Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi

Talabalarning xulqidagi deviatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar 16
Ergashev Jo'rabek Xalilovich

Zo'ravonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'ravonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari 19
Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi

Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari 24
Jonbo'tayeva Maxarramxon

O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'rni 27
Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish 31
Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi

Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish 35
Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li

O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi 39
Norbutayeva Dilafruz Abdurasulovna

Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri 43
Rahimova Nazokatxon Kasimdjonovna

Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach 49
Alibekova Mahzuna

Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari 54
Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich

Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi 59
Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi

Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish 64
Ruzmetova D. A.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari 68
Saydanova Dilafruz Sadirdinovna

Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish 75
Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich

Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners 79
Akhmatova Munisa Orif qizi

Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish 86
Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi

Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari 90
Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna

Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies 94
Tursunalieva Nazokat Tokhir qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari 102
Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadrriddinovich

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili 110
Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari 115
Go'zal Qurbonova

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari 121
Muratova Munavvar O'rol qizi

Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari 126
Usmonova Zamira Jaxongirovna

Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi 130
Axmedova Shaxlo Shoxob qizi

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida) 133
Panayeva Maloxat Muminovna

Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей 136
Багдасарова Диана Левоновна

Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся 141
Зарымова Турсынай Бердибай кызы

A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry 145
Ruziyeva Kamola Akhtamovna

Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida) 150
Abdullayev O'tkir Sadullayevich

Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari 154
Avezov Davronbek Soburovich

O'zbek xalq pedagogikasi an'analarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi 158
Erkaboyeva Nigora Shermatovna

Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari 163
Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna

Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari 168
Nazarov Alisher Narimanovich

Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 171
Qodirov Jahongir Neymat o'g'li

Kutubxona muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari 176
Qosimova Xolida Nabiyevna

Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish 179
Raxmatullayeva Durdona Fazliddin qizi

Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling 182
Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababyan I. R.

O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari 187
Toshboltayeva Nodira

Роль интерактивного лингвокультурологи-ческого пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений 191
Рустамова Ферузахон Махмуджановна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarning darsdan tashqari vaqtda mustaqil ravishda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishini shakllantirish 196
Dusanov Shuxrat Abdiraakovich

Kutubxona muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari 201
Qosimova Xolida Nabiyevna

Jismoniy tarbiya darslarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini takomillashtirish mexanizmlari 205
Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich

Oliy ta'lim talabalarida kreativ fikrlashni fanlararo integratsiya asosida shakllantirish 209
Allanazarova Dilobar Baxromovna

"Alpomish" dostonida obrazlar nutqidagi pedagogik qarashlar 213
Boboqulova Aziza Adizovna

Researching the Biochemistry and Physical Chemistry of Oral Fluid in Kids Who Are Acting Strangely 217
Eraliyeva Zulfiya Makhmudovna, Buzrukzoda Javohir

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini mikro matnlarni o'qitishga qaratilgan kognitiv metodlar 222
I. Matrasulova

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda raqamli didaktik vositalardan foydalanish metodikasi 225
Komilova Dilnozaxon Abdulhayevna, Xoliqova Mubinabonu Jamoliddin qizi

Oliy ta'lim muassasalarida onomastik leksikani lingvokulturologik yondashuv asosida o'qitishning strategik-metodik asoslari 229
Mamatqulova Baxtijon Ravshanovna

Raqamli matnlarning lisoniy va pragmatik xususiyatlari 232
Mashrapova Sevara Xabibovna

Extensive Pelvic Ureteral Abnormalities and Reconstructive Operations in Patients 237
Mukhsinov Sardor

Pedagogikada metodlardan foydalanish 241
Maxmudova Nargiz Djumaniyazovna

Diqqat yetishmasligi giperaktivlik buzilishini davolash usullari 245
Otbasarova Umida Mexmonovna, Inogamova Rano Bahodirovna

Talabalardagi sanogen tafakkurning psixologik xususiyatlarini empirik tadqiq etish masalasi 249
Tulyaganova Dilnoza Ulug'bek qizi

Raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning xorijiy va milliy tajribasini qiyosiy tahlil qilish 253
Abdullayev Sherzodbek

Context, Intention, and Meaning in English Language Teaching: Developing Pragmatic Awareness in Learners of English as a Foreign Language 256
Keldiyarova Shakhrizoda, Keldiyorova Mohlaroyim

Maktabgacha yoshdagi bolalarni steam yondashuvi yordamida og'zaki muloqotga o'rgatish mashqlar tizimi 267
Yunusova Malika Miralimovna

Культурные и исторические коды франции в автобиографической прозе марселя паньоля 270
Рахманкулова Дилафруз Азимовна

Трансформация роли преподавателя в условиях цифровизации высшего образования 274
Рахматова Нигина Исломовна

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriy san'atning tutgan o'rni 278
Sultonova Marxabo

Boshlang'ich sinf matematika darslarida matematik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi 283
Akramova Fotimabonu Kurbonovna

Boshlang'ich sinflarda matematika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari 288
Axmedov Muslimjon Usmonovich

Boshlang'ich ta'limda musiqa ta'limini sun'iy intellekt va shaxsga yo'naltirilgan pedagogika asosida tashkil etishning ilmiy-metodik asoslari 295
Djumabayeva Muqaddas

"Suvning agregat holatlari va tabiatda aylanishi" mavzusini o'rgatishda 4K ko'nikmasini rivojlantirish 300
Esnazarov Abdiganiy Jamalatdinovich

Raqamli vositalar asosida mexatronika va robototexnika yo'nalishi talabalarini o'qitishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 307
Ikromov Muhammad-Anasxon Xakimjon o'g'li

Najmiddin Kubroning ilmiy merosi 311
Jahongir Jumanov

Oliy ta'lim muassasalarida talabalarda tejamkorlikni shakllantirishning o'rni..... 314
Jo'rayev Alisher Tursinboyevich

Milliy va umuminsoniy qadriyat fenomenining pedagogik tadqiqotlarda o'rganilishi..... 318
Jovliyev Jo'rabek Alisher o'g'li

Jazo muddatini o'tayotgan shaxslarda emotsional buzilishlarning ijtimoiy-psixologik sabablari 322
Manzitov Baxtiyor Tolibovich

Maktabgacha ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llashning pedagogik asoslari va samaradorligi 329
Nyutonova Xilola Lochinbekovna, Mayliyeva Nasiba Axmedovna

Ta'lim menejmentida Predictive Analytics texnologiyalaridan foydalanish istiqbollari 332
Primqulova Aziza Mirzaahmad qizi

Yosh sportchilarda tezlik-kuch sifatlarini rivojlantirish usullari 337
Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich

Z avlod psixologik xususiyatlariga mos zamonaviy tarbiya texnologiyalari 342
Ravshanov Sanjar Tolibjonovich

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish texnologiyasida refleksiya mexanizmining o'rni 346
Raxmonova Mahfuzaxon Xasan qizi

Iqtisodiy o'sishning mohiyati..... 350
Sayfiddinova Sabina Muhiddinovna

Dasturlash ko'nikmalarini baholashda generativ sun'iy intellekt va gamifikatsiya integratsiyalashgan arxitektura modelini ishlab chiqish..... 353
Sultanov Ravshonbek Otonazarovich

Ta'lim klasteri sharoitida talabalarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirishning zaruriyati 356
Sultanova Dilnura Abdurashidovna

Stereometriya darslarida o'quvchilarning fazoviy tasavvurini va tasvirlash savodxonligini 3D modellashtirish vositasida rivojlantirish..... 359
Sultonova Shahnoza Yusuf qizi, Sultonova Dilrabo Yusuf qizi

Chayon zahrining biologik xususiyatlari, toksikologik ta'siri va biotexnologiyadagi istiqbolli qo'llanilishi..... 365
To'xtamurodova Feruza

Sun'iy intellekt va raqamli ta'lim texnologiyalari integratsiyasi asosida oliy ta'limda fizika fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish..... 369
Usubjonova Durdona Fazliddin qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya maqsadlarini o'yin mexanikasiga integratsiya qilishning interaktiv modulli texnologiyalarini takomillashtirish..... 373
Xolmatova Dilshoda Sherali qizi

Особенности формирования совместной познавательной деятельности в образовательном процессе..... 378
Абдрахманова А. С.

Влияние корпоративной культуры вуза на формирование профессиональных ценностей студенческой молодёжи..... 383
Бекбаев Рауф Рустамович

MTMgacha katta yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy munosabatlarni shakllantirish imkoniyatlari..... 389
Boymurodova Surayyo Eshquvat qizi

Musiqa madaniyati asosida deviant xulqli o'quvchilar bilan ishlashning pedagogik modeli va samaradorligi..... 393
Jabborova Muattar Xatamovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Uzluksiz ta'lim tizimida biologiya fani o'qituvchilarining kompetentligini rivojlantirish 398
Mamadaliyeva Barnoxon O'ktamovna

Focusing on the Practical and Technical Aspects of Dutar Performance and Enhancing this Process..... 403
Muyassarxon Adiljanovna Achildieva, Shodiyeva Shahinabonu Shoirjon qizi

Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining professional kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi 409
Olloberganova Fazilat Tangriberganovna

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining vizual kompetensiyalarini rivojlantirishda dizayn tafakkuriga asoslangan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish 415
Shomurodov Oybek Norqulovich

Ta'lim jarayonida o'quvchilarda empatiyani rivojlantirishning neyropedagogik texnologiyalari..... 421
Kamaladin Kuronboyevich Matyaqubov

Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri..... 425
Rahimova Nazokatxon Kasimdjonovna

Talabalar iqtisodiy xulq-atvorining ijtimoiy-psixologik determinantlari: gender tahlili 431
Yuldosheva Gavhar O'tkirovna

TURIZM SOHASIDA XIZMAT KO'RSATISH SIFATINI OSHIRISHDA IJTIMOIY MULOQOT KOMPETENSIYASINING O'RNI

Abdullayeva Sevara Yuldashevna
Urganch davlat universiteti
13:00:02 "ta'lim va tarbiya nazariyasi hamda metodikasi"
mutaxasisligi 1-bosqich tayanch

Annotatsiya: Ushbu maqolada turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy muloqot kompetensiyasining o'rni tahlil qilingan. Unda kommunikativ kompetensiyaning nazariy asoslari, turizm ta'limiga zamonaviy yondashuvlar hamda turizm sohasi mutaxassislarida samarali shaxslararo va madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik strategiyalar yoritilgan. Shuningdek, kompetensiyaga asoslangan ta'lim, raqamli texnologiyalar, interfaol o'qitish metodlari va sun'iy intellektning kommunikativ ko'nikmalar hamda kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari ijtimoiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirish mijozlar qoniqishini oshirish, nizolarning oldini olish, xizmat ko'rsatish sifatini takomillashtirish va turizm sanoatining barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qilishini ko'rsatadi. Turizm ta'limi tizimiga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiya qilish orqali mutaxassislarni kasbiy tayyorlash va turizm xizmatlari sifatini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: turizm sanoati, xizmat ko'rsatish sifati, ijtimoiy muloqot kompetensiyasi, turizm ta'limi, kasbiy kompetensiya, mijozlar qoniqishi, madaniyatlararo muloqot, kommunikativ ko'nikmalar, kompetensiyaga asoslangan ta'lim, raqamli texnologiyalar.

Abstract: This article examines the role of social communication competence in improving service quality in the tourism sector. It analyzes the theoretical foundations of communication competence, contemporary approaches to tourism education, and innovative pedagogical strategies for developing effective interpersonal and intercultural communication skills among tourism professionals. The study highlights the significance of competency-based education, digital technologies, interactive teaching methods, and artificial intelligence in enhancing communication skills and professional performance. The findings demonstrate that strengthening social communication competence contributes to higher customer satisfaction, conflict prevention, service excellence, and the sustainable development of the tourism industry. The article also provides practical recommendations for integrating modern pedagogical technologies into tourism education to improve professional training and the quality of tourism services.

Key words: tourism industry, service quality, social communication competence, tourism education, professional competence, customer satisfaction, intercultural communication, communication skills, competency-based education, digital technologies.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль компетентности в социальной коммуникации в повышении качества обслуживания в сфере туризма. Анализируются теоретические основы коммуникативной компетентности, современные подходы к туристическому образованию, а также инновационные педагогические стратегии, направленные на развитие эффективных навыков межличностной и межкультурной коммуникации у специалистов туристической отрасли. Особое внимание уделено значению компетентностного подхода в образовании, цифровых технологий, интерактивных методов обучения и искусственного интеллекта в развитии коммуникативных навыков и повышении профессиональной эффективности. Результаты исследования показывают, что развитие компетентности в социальной коммуникации способствует повышению удовлетворённости клиентов, предупреждению конфликтов, совершенствованию качества обслуживания и устойчивому развитию туристической индустрии. Предложены практические рекомендации по интеграции современных педагогических технологий в систему туристического образования с целью совершенствования профессиональной подготовки и повышения качества туристических услуг.

Ключевые слова: туристическая индустрия, качество обслуживания, компетентность в социальной коммуникации, туристическое образование, профессиональная компетентность, удовлетворённость клиентов, межкультурная коммуникация, коммуникативные навыки, компетентностный подход в образовании, цифровые технологии.

KIRISH

Turizm bugungi kunda jahon iqtisodiyotining eng yirik va jadal rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo'lib, bandlikni ta'minlash, valyuta tushumlarini oshirish, hududlarni rivojlantirish hamda xalqaro hamkorlikni kengaytirishda muhim o'rin tutadi. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Turizm tashkiloti (UN Tourism) ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda xalqaro turizm deyarli pandemiyadan oldingi ko'rsatkichlarga qaytib, 1,4 milliard nafar xalqaro sayyohni qabul qildi. Xalqaro turizm daromadlari 1,9 trillion AQSh dollaridan oshgani ushbu sohaning global iqtisodiy o'sishdagi strategik ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Mazkur jarayon turizm yo'nalishlari va xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar o'rtasidagi raqobatni yanada kuchaytirib, xizmat ko'rsatish sifatini barqaror raqobatbardoshlikning asosiy omiliga aylantirmoqda. Zamonaviy turizm sanoatida xizmat ko'rsatish sifati nafaqat rivojlangan infratuzilma va ilg'or texnologiyalarga, balki turizm sohasi mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalariga ham bevosita bog'liq. Ushbu kompetensiyalar orasida ijtimoiy muloqot kompetensiyasi alohida o'rin egallaydi. Turizm xodimlari turli millat, madaniyat, din va ijtimoiy qatlam vakillari bilan doimiy muloqotda bo'ladilar. Shu bois mijozlar ehtiyojini anglash, samarali muloqot qilish, nizolarni konstruktiv hal etish, empatiya namoyon etish hamda ijobiy shaxslararo munosabatlarni shakllantirish qobiliyati turistlarning qoniqish darajasi va xizmat ko'rsatish sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Turizm sohasining jadal raqamli transformatsiyasi kommunikativ kompetensiyaning ahamiyatini yanada oshirmoqda. Onlayn bron qilish tizimlari, ijtimoiy tarmoqlar orqali marketing, virtual mijozlarni qo'llab-quvvatlash xizmatlari, sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar hamda raqamli turizm platformalari turizm tashkilotlarining mijozlar bilan muloqot qilish usullarini tubdan o'zgartirdi. Natijada zamonaviy turizm mutaxassislari an'anaviy shaxslararo muloqot ko'nikmalari bilan bir qatorda raqamli kommunikatsiya kompetensiyalarini ham egallashi zarur bo'lib qoldi.O'zbekistonda ham turizmni iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 15-maydagi PF-87-son[1] Farmonida xalqaro turistlar oqimini ko'paytirish, turizm xizmatlari eksportini kengaytirish hamda yuqori malakali kadrlar tayyorlash orqali turizm infratuzilmasini rivojlantirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan.

Shuningdek, Prezidentning 2024-yil 18-iyuldagi PQ-269-son[2] qarorida kompetensiyaga asoslangan o'quv dasturlarini joriy etish, dual ta'limni rivojlantirish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'limni kengaytirish hamda oliy ta'lim muassasalari bilan turizm korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash nazarda tutilgan. Mazkur islohotlar turizm ta'limida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni kasbiy tayyorgarlikning ajralmas qismi sifatida e'tirof etadi. So'nggi ilmiy tadqiqotlarda kompetensiyaga asoslangan ta'lim, loyiha asosida o'qitish, amaliy keyslar, rolli o'yinlar, simulyatsiya texnologiyalari, hamkorlikda o'qitish, raqamli ta'lim muhiti va sun'iy intellektdan foydalanish turizm yo'nalishi talabalarining kommunikativ kompetensiyalarini sezilarli darajada rivojlantirishi qayd etilgan. Mazkur pedagogik yondashuvlar bo'lajak mutaxassislarda amaliy muloqot ko'nikmalari, madaniyatlararo kompetensiya, mijozga yo'naltirilgan yondashuv, jamoada ishlash, liderlik va muammolarni samarali hal etish kompetensiyalarini shakllantirish imkonini beradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijtimoiy muloqot kompetensiyasining turizm xizmatlari sifatiga ta'siri masalasi xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Ilmiy adabiyotlarda xizmat ko'rsatish sifati nafaqat kasbiy bilim va texnik tayyorgarlikka, balki turli madaniy va ijtimoiy muhit vakillari bilan samarali muloqot o'rnata olish qobiliyatiga ham bog'liqligi ta'kidlanadi. Shu sababli kommunikativ kompetensiya turizm tashkilotlari faoliyatining samaradorligini belgilovchi strategik omillardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Xorijiy olimlardan David C. McClelland kompetensiyaga asoslangan yondashuv nazariyasini ishlab chiqib, mutaxassisning muvaffaqiyati faqat akademik bilimlarga emas, balki kasbiy kompetensiyalar darajasiga ham bog'liqligini asoslab bergan [4]. Ushbu konsepsiya bugungi kunda turizm ta'limida keng qo'llanilayotgan kompetensiyaga asoslangan ta'lim modelining nazariy asoslaridan biri hisoblanadi.

Lyle M. Spencer va Signe M. Spencer tomonidan ishlab chiqilgan kompetensiyalar modeli xizmat ko'rsatish sohalari, jumladan turizm uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalar qatoriga kommunikativ kompetensiya, jamoada ishlash, mijozlarga xizmat ko'rsatish va samarali shaxslararo munosabatlarni kiritadi [5]. Ularning fikricha, aynan ushbu kompetensiyalar xizmat sifati va tashkilot samaradorligini belgilaydi.

Milton J. Bennett madaniyatlararo kommunikatsiya nazariyasida turli madaniyat vakillari bilan samarali muloqot qilish, ularning qadriyatlarini hurmat qilish hamda madaniy farqlarni to'g'ri anglash turizm mutaxassislarining eng muhim kasbiy kompetensiyalaridan biri ekanligini ta'kidlaydi [3]. Mazkur model bugungi kunda turizm ta'limi va madaniyatlararo treninglarda keng qo'llanilmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Turizm tashkiloti (UN Tourism) hisobotlarida turizm sohasining raqamli transformatsiyasi sharoitida an'anaviy kommu-

1 https://lex.uz/uz/docs/-7531559
2 https://lex.uz/docs/7031185

nikativ kompetensiyalar bilan bir qatorda raqamli kommunikatsiya ko'nikmalarini ham rivojlantirish zarurligi qayd etilgan. Tashkilot ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda xalqaro turizmning tiklanishi ko'p madaniyatli muhitda yuqori sifatli xizmat ko'rsatish hamda samarali muloqotning ahamiyatini yanada oshirgan. Jahon iqtisodiy forumi (World Economic Forum) kelajak mehnat bozorida eng muhim kompetensiyalar qatoriga kommunikativ ko'nikmalar, hissiy intellekt, hamkorlik, tanqidiy fikrlash, raqamli savodxonlik va moslashuvchanlikni kiritadi. Ushbu xulosalar turizm ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va kompetensiyaga asoslangan yondashuvni kengaytirish zarurligini asoslaydi.

O'zbekistonlik olimlar ham turizm ta'limida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratganlar. A.S. Soliyevning ta'kidlashicha, zamonaviy turizm mutaxassisi geografik va iqtisodiy bilimlar bilan bir qatorda rivojlangan kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot madaniyati hamda kasbiy etikaga ega bo'lishi zarur [6]. Olim oliy ta'lim muassasalarida amaliy muloqot mashg'ulotlarini keng joriy etish zarurligini asoslaydi.

M.Y. Raximov turizmni boshqarish va marketing sohasidagi tadqiqotlarida mijozlar bilan samarali kommunikatsiya xizmat ko'rsatish sifati, turistlarning qoniqishi va korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi [7]. Uning fikricha, sifatli kommunikatsiya mijozlar sodiqligini kuchaytirib, turizm tashkilotlarining uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlaydi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari ham mazkur ilmiy qarashlarni qo'llab-quvvatlamoqda. Xususan, Prezidentning PQ-269-son qarorida kompetensiyaga asoslangan o'quv dasturlari, dual ta'lim modeli va amaliyotga yo'naltirilgan kasbiy tayyorgarlikni rivojlantirish belgilangan [1]. Prezidentning PF-87-son Farmonida esa xalqaro standartlarga mos, yuqori malakali turizm mutaxassislarini tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan [2].

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar ijtimoiy muloqot kompetensiyasi turizm xizmatlari sifatini belgilovchi eng muhim omillardan biri ekanligini tasdiqlaydi. Biroq turizm ta'limiga kommunikativ kompetensiya, raqamli savodxonlik, madaniyatlararo muloqot va sun'iy intellekt imkoniyatlarini uyg'unlashtiruvchi innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalari hali ham chuqur ilmiy tadqiq etishni talab qiladi. Mazkur yo'nalishdagi izlanishlar bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ularning bandligini oshirish, mijozlar qoniqishini ta'minlash hamda O'zbekiston turizm sanoatining xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasining o'rnini aniqlash maqsadida sifat va miqdoriy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan aralash (mixed methods) tadqiqot metodologiyasidan foydalanildi. Mazkur yondashuv nazariy qarashlar, ta'lim amaliyoti hamda kasbiy kompetensiyalarni kompleks tahlil qilish, shuningdek, tadqiqot natijalarining ishonchliligi va obyektivligini ta'minlash imkonini berdi. Tadqiqotning nazariy asosini kompetensiyaga asoslangan ta'lim konsepsiyasi hamda turizm ta'limi, kommunikativ kompetensiya, xizmat ko'rsatish sifati va innovatsion pedagogik texnologiyalar bo'yicha milliy va xorijiy ilmiy manbalarni tizimli tahlil qilish tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida xalqaro olimlarning ilmiy ishlari, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda O'zbekiston Respublikasining turizm va oliy ta'lim sohalariga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlari o'rganildi. Bu esa turizm sohasida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari va nazariy asoslarini aniqlash imkonini berdi. Tadqiqot davomida bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Xalqaro va milliy tajribalarni taqqoslash maqsadida qiyosiy tahlil metodidan foydalanildi. Tizimli adabiyotlar tahlili orqali turizm ta'limida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga oid asosiy ilmiy konsepsiyalar, pedagogik modellar va kompetensiyalar tizimi aniqlashtirildi. Kontent-tahlil metodi yordamida O'zbekiston Respublikasining turizmni rivojlantirish hamda oliy ta'limni takomillashtirishga oid Prezident farmonlari, qarorlari va ta'lim standartlari tahlil qilindi.

Shuningdek, tavsifiy-tahliliy metod yordamida ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasi bilan turizm xizmatlari sifati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik baholandi. Ushbu metod mijozlar qoniqishi, madaniyatlararo muloqot, jamoada ishlash, nizolarni boshqarish hamda turizm tashkilotlari faoliyatining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini berdi. Tadqiqot kompetensiyaga asoslangan yondashuv tamoyillariga tayanib olib borildi. Mazkur yondashuv kommunikativ kompetensiyani bilim, amaliy ko'nikmalar, qadriyatlar, munosabatlar va kasbiy xulq-atvorning uzviy uyg'unligi sifatida talqin qiladi. Shu bois tadqiqotda asosiy e'tibor nazariy bilimlarni egallashdan ko'ra, amaliy natijalar va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratildi. Bu yondashuv O'zbekiston oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan kompetensiyaga asoslangan ta'lim islohotlari bilan hamohangdir. Bundan tashqari, loyiha asosida o'qitish, keys-stadi (case study), rolli o'yinlar, simulyatsion ta'lim, hamkorlikda o'qitish, raqamli ta'lim muhiti hamda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining samaradorligini aniqlash maqsadida qiyosiy pedagogik tahlil amalga oshirildi. Ushbu pedagogik texnologiyalar bo'lajak turizm mutaxassislarida kommunikativ kompetensiya, tanqidiy fikrlash, madaniyatlararo kompetensiya, jamoada ishlash va mijozga yo'naltirilgan kasbiy xulq-atvorni rivojlantirishdagi samaradorligi nuqtayi nazaridan baholandi.

Tadqiqotning empirik asosini Birlashgan Millatlar Tashkilotining Turizm tashkiloti (UN Tourism), Jahon iqtisodiy forumi (World Economic Forum) va O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistika hamda turizmni rivojlantirish bo'yicha vakolatli organlari tomonidan e'lon qilingan statistik ma'lumotlar tashkil etdi. Ushbu ma'lumotlar xalqaro turizmning rivojlanish tendensiyalarini hamda kommunikativ kompetensiyaga ega yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojning ortib borayotganini asoslash uchun tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarining ishonchliligi ma'lumotlar triangulyatsiyasi usuli orqali ta'minlandi. Bunda ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari, milliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar va zamonaviy pedagogik amaliyotlar o'zaro taqqoslandi. Shuningdek, turli ilmiy metodlardan kompleks foydalanish hamda nufuzli ilmiy va rasmiy manbalardan olingan ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish tadqiqot xulosalarining ilmiy asoslanganligi va obyektivligini ta'minladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot natijalari ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasi turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishning eng muhim omillaridan biri ekanligini tasdiqladi. Xalqaro ilmiy adabiyotlar, milliy me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda zamonaviy pedagogik amaliyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, turizm tashkilotlari xodimlari bilan turistlar o'rtasidagi samarali muloqot mijozlar qoniqishi, xizmat ko'rsatish samaradorligi va turizm korxonalarining ijobiy imijini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tadqiqotning muhim natijalaridan biri shundan iboratki, kommunikativ kompetensiyasi yuqori darajada rivojlangan xodimlarga ega turizm korxonalari mijozlar qoniqishi bo'yicha yuqori natijalarga erishmoqda. Bunga, avvalo, turistlarning ehtiyoj va kutganlarini to'g'ri anglash, aniq va tushunarli axborot taqdim etish, murojaatlarga tezkor javob qaytarish hamda yuzaga keladigan nizolarni samarali hal etish qobiliyati sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, turli millat va madaniyat vakillari bilan ishlash jarayonida kommunikativ kompetensiyaning yuqori darajada shakllanganligi xizmat ko'rsatish sifatining muhim mezoni ekanligi aniqlandi.

Tahlil natijalari shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'lajak turizm mutaxassislarida ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Xususan, rolli o'yinlar, keys-stadi (case study), biznes simulyatsiyalari va amaliy mashg'ulotlar talabalarni real kasbiy vaziyatlarga tayyorlashda muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo'ldi. Mehmonxona resepsiyasi, turistik agentlik faoliyati yoki ekskursiya xizmatlarini modellashtirish orqali talabalar mijozlar bilan samarali muloqot qilish, muammolarni tezkor hal etish hamda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradilar. Bunday yondashuv ularning kasbiy ishonchini oshirish bilan bir qatorda, mehnat bozoriga tayyorligini ham sezilarli darajada kuchaytiradi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalari kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning samarali vositalari sifatida baholandi. Onlayn ta'lim platformalari, virtual turizm muhitlari, sun'iy intellekt asosidagi chatbotlar hamda interaktiv muloqot tizimlari talabalar uchun ko'p tilli va madaniyatlararo muloqotni xavfsiz ta'lim muhitida mashq qilish imkoniyatini yaratadi. Mazkur texnologiyalar individual ta'lim trayektoriyasini qo'llab-quvvatlab, talabalar faoliyatini tezkor baholash va shaxsiy tavsiyalar berish imkoniyatini ham ta'minlaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, kommunikativ kompetensiya faqat og'zaki nutq bilan cheklanmaydi. U hissiy intellekt, empatiya, faol tinglash, madaniyatlararo kompetensiya, nizolarni boshqarish hamda noverbal kommunikatsiya elementlarini ham o'z ichiga oladi. Aynan ushbu kompetensiyalar turistlarning xizmatdan olgan taassurotini shakllantiruvchi asosiy omillar hisoblanadi. Empatiya va madaniy sezgirlikni namoyon eta oladigan mutaxassislar mijozlar bilan uzoq muddatli ishonchli munosabatlarni shakllantirishga, turistlarning qayta tashrif buyurishiga hamda turistik manzilning ijobiy imijini mustahkamlashga ko'proq hissa qo'shadi.

O'zbekiston Respublikasida turizm ta'limini modernizatsiya qilish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar ham mazkur ilmiy xulosalarni tasdiqlaydi. Jumladan, Prezidentning PQ-269-son qarori hamda PF-87-son Farmonida kompetensiyaga asoslangan ta'lim, dual ta'lim tizimi, amaliy mashg'ulotlar va oliy ta'lim muassasalari bilan turizm korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Mazkur islohotlar kommunikativ kompetensiyani shakllantirish uchun mustahkam institutsional asos yaratmoqda. Shu bilan birga, tahlillar innovatsion pedagogik texnologiyalarni barcha ta'lim muassasalarida bir xil darajada joriy etish hali to'liq ta'minlanmaganini ko'rsatdi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va interaktiv ta'lim metodlarini turizm ta'limi o'quv dasturlariga kengroq integratsiya qilish zarurati saqlanib qolmoqda. Xalqaro turizm statistikasi ham yuqori kommunikativ kompetensiyaga ega mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojning izchil ortib borayotganini tasdiqlaydi.

BMT Turizm tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda xalqaro turistlar sonining 1,4 milliard nafarga yetishi turistik yo'nalishlar o'rtasidagi raqobatni keskin kuchaytirdi. Bunday sharoitda xizmat ko'rsatish sifati asosiy raqobat omiliga aylanmoqda. Shu sababli kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga tizimli investitsiya kiritayotgan mamlakatlar xalqaro turizm bozorida barqaror raqobat ustunligiga ega bo'lish imkoniyatiga ega.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasi turizm xizmatlari sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi ko'p komponentli kasbiy kompetensiya ekanligini ko'rsatdi. Uni samarali rivojlantirish kompetensiyaga asoslangan ta'lim, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, amaliy mashg'ulotlar, raqamli

ta'lim vositalari hamda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan kompleks foydalanishni talab etadi. Ushbu yondashuvlarning turizm ta'limi tizimiga keng joriy etilishi bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, xizmat ko'rsatish sifatini takomillashtirish hamda O'zbekiston turizm sanoatining xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Mazkur tadqiqotda turizm sohasida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasining o'rni tahlil qilinib, uni rivojlantirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalar ilmiy jihatdan baholandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kommunikativ kompetensiya turizm xizmatlari sifati, mijozlar qoniqishi hamda turizm yo'nalishlarining xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlovchi eng muhim kasbiy kompetensiyalardan biridir. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, kommunikativ kompetensiyasi yuqori darajada rivojlangan turizm mutaxassislari mijozlar bilan samarali muloqot o'rnatish, madaniyatlararo kommunikatsiyani boshqarish, nizolarni konstruktiv hal etish hamda yuqori sifatli xizmat ko'rsatishda sezilarli ustunlikka ega.

Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida kommunikativ kompetensiya nafaqat shaxslararo muloqot ko'nikmasi, balki turizm sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlovchi strategik omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shuningdek, tadqiqot natijalari rolli o'yinlar, keys-stadi (case study), simulyatsion ta'lim, loyiha asosida o'qitish, hamkorlikda o'qitish, raqamli ta'lim texnologiyalari hamda sun'iy intellekt asosidagi vositalar bo'lajak turizm mutaxassislarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqladi.

Mazkur pedagogik yondashuvlar nazariy bilimlar bilan amaliy faoliyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ta'minlab, bitiruvchilarning mehnat bozoriga tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi.Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi: Turizm yo'nalishidagi o'quv dasturlarida kompetensiyaga asoslangan ta'lim yondashuvini yanada takomillashtirish hamda ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasini asosiy ta'lim natijalaridan biri sifatida belgilash maqsadga muvofiq. Oliy ta'lim muassasalarida rolli o'yinlar, keys-stadi, simulyatsion mashg'ulotlar va loyiha asosida o'qitish kabi interfaol pedagogik metodlardan foydalanish ko'lamini kengaytirish zarur. Talabalarning ko'p tilli va mijozlarga yo'naltirilgan kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish maqsadida raqamli ta'lim platformalari hamda sun'iy intellekt asosidagi o'quv vositalarini ta'lim jarayoniga keng joriy etish tavsiya etiladi. Dual ta'lim modelini takomillashtirish maqsadida oliy ta'lim muassasalari bilan turizm korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash hamda talabalarga real ish muhitida kommunikativ tajriba orttirish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Professor-o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash bo'yicha malakasini oshirish dasturlarini muntazam tashkil etish maqsadga muvofiq. Talabalarning kommunikativ kompetensiyasini bosqichma-bosqich rivojlantirish va monitoring qilish imkonini beruvchi uzluksiz baholash tizimini joriy etish tavsiya etiladi. Turizm mutaxassislarini xalqaro mehnat bozoriga tayyorlash maqsadida madaniyatlararo kommunikatsiya, xorijiy tillar va xalqaro xizmat ko'rsatish madaniyati bo'yicha amaliy treninglar hajmini kengaytirish zarur.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida ijtimoiy kommunikatsiya kompetensiyasini rivojlantirish turizm xizmatlari sifatini oshirish, mijozlar qoniqishini ta'minlash hamda turizm sanoatining barqaror rivojlanishini qo'llab-quvvatlashning muhim sharti hisoblanadi. Mazkur tavsiyalarni amaliyotga joriy etish yuqori malakali, raqobatbardosh va mijozlarga yo'naltirilgan turizm mutaxassislarini tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, turizm ta'limida kommunikativ kompetensiyaning o'rni tobora ortib borayotganiga qaramay, uni rivojlantirishning innovatsion pedagogik mexanizmlari, sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarning ushbu jarayondagi samaradorligi hamda xizmat ko'rsatish sifatiga uzoq muddatli ta'sirini aniqlashga qaratilgan qo'shimcha ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Turizm sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida: PQ-269-son Qaror. – Toshkent, 2024. https://lex.uz/docs/7031185
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2025–2026-yillarda turizmning iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyatini oshirish, turistlar oqimini keskin ko'paytirish hamda turistik xizmatlar hajmini jadal kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida: PF-87-son Farmon. – Toshkent, 2025. https://lex.uz/uz/docs/-7531559
3. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. 2nd ed. – Clevedon: Multilingual Matters, 2020. – 124 p.
4. McClelland D.C. Testing for Competence Rather Than for Intelligence // American Psychologist. – 1973. – Vol. 28. – No. 1. – P. 1–14.
5. Spencer L.M., Spencer S.M. Competence at Work: Models for Superior Performance. – New York: John Wiley & Sons, 1993. – 372 p.
6. Soliyev A.S. Turizm geografiyasi. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2020. – 320 b.
7. Raximov M.Y. Turizm menejmenti va marketingi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. – 288 b.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.